

rando sumptionem utriusque speciei ad sumptionem unius tantum, sive panis, sive vini; quo sensu coincidit quæstio cum illa celebri, an, cæteris paribus, plus gratiae detur communicantibus sub duabus speciebus, quam sub una, et in hoc posteriori sensu tractatur quæstio ab omnibus auctoribus, in priori autem vix ab aliquo attingitur. Censeo tamen, posteriore multum a priori pendere, et ideo hunc prius esse tractandum, ac explandum.

2. Circa priorem ergo partem quæstionis advertendum est, aliud esse loqui de gratia habituali absolute, aliud vero formaliter de illa, ut sacramentalis est; nam, licet hæc non addat ipsi gratiæ habituali aliquam rem intrinsecam, vel novum aliquem habitum, addit tamen respectum ad speciale aliquod munus, propter quod datur illa gratia habitualis, vel ad aliquem speciale actum, cum proprio et peculiari auxilio actuali; quo modo, licet omnia sacramenta conferant gratiam habitualem ejusdem rationis, tamen diversa sacramenta dicuntur dare gratias sacramentales formaliter diversas; et interdum per duas partes unius integræ sacramenti contingit dari diversas gratias sacramentales, ut per diaconatum, et sacerdotium. Utrumque igitur explicare necesse est circa has partes hujus sacramenti.

3. *Sumptio cujuscumque speciei Eucharistie per se sola sufficit ad dandam gratiam aliquam habitualem et sacramentalem.* — Dico ergo primo: sumptio cujuscumque speciei hujus sacramenti, etiam si per se sola sumatur, est sufficiens ad dandam aliquam gratiam habitualem, et sacramentalem. Est certa, et indubitate hæc conclusio. Nam de specie panis certa fides est, ut constat ex usu, et consuetudine Ecclesiæ, atque etiam ex verbis Christi Domini, dicentis: *Qui manducat hunc panem vivet in æternum.* De specie autem vini, quamvis non sint verba Christi adeo expressa, est tamen omnino eadem ratio, ut omnes Catholicæ Doctores, de hac materia scribentes, tanquam certum supponere videntur; sed maxime omnium huic sententiæ favet Concil. Tridentinum, sess. 21, cap. 4, ubi docet, laicos et non conscientes, non teneri ad communicandum sub utraque specie, neque ullo pacto, salva fide, dubitare posse, quin illis alterius speciei communio ad salutem sufficiat. Est enim considerandum, Concilium, non sine causa, nec nominasse, nec determinate locutum fuisse de

specie panis, quamvis de illa esset tota cum bæreticis controversia, sed indefinite dixisse, *alterius speciei*, ut significaret eamdem esse rationem de qualibet earum, ut quævis per se sufficere censenda sit; et consequenter quamlibet per se posse gratiam ad salutem sufficien tem dare. Et eodem sensu, cap. 3, subdit, licet Christus sub duabus speciebus hoc sacramentum instituerit, fatendum tamen esse etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. *Ubi* illa particula altera, in eodem sensu necessario est intelligenda, scilicet, ut indifferenter de qualibet specie vera sit, quia de fide est, sub singulis speciebus esse totum Christum, et hanc doctrinam fidei intendit tradere Concilium. Unde in eodem sensu ulterius sic concludit: *Ac propterea quod ad fructum attinet, nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari, qui unam solam speciem accipiunt;* ergo sicut hoc verum est de recipientibus unam tantum speciem panis, ita etiam de recipientibus unam tantum speciem vini; nam verba Concilii, licet indefinita, doctrinalia sunt, et utrique speciei communia. Secundo sumitur hæc sententia ex omnibus Patribus, qui, quoad effectum gratiae conferendum, eodem modo loquuntur de calice, quo de pane. Unde Ambr., 4 de Sacr., cap. 6, lib. 5, cap. 3, dicit, bibendo sanguinem ineibriari hominem spiritualiter eique peccata remitti; et Cypr., lib. 4, epist. 63, dicit, subeunt martyrium prius esse dandum sanguinem Domini, ut vires accipiat ad effundendum pro ipso sanguinem. Tertio interdum usitatum fuit in Ecclesia aliquibus dare solam speciem vini, ut infra dicemus, agentes de præcepto; ergo supponebatur, ut certum, per illam dari gratiam. Quarto illa species est verum sacramentum; unde significacionem habet sacramentalem, quia etiam sumptio vini significat refectionem animi, spiritualem cordis lætitiam, charitatis fervorem, et unionem membrorum Christi in uno corpore, inter se et cum capite; et ideo notarunt Cyprianus et August., sicut panis est unum quid, consurgens ex multis granis tritici, ita vinum esse unum quid, consurgens ex multis granis uvæ; ergo et haec species, etiam per se sumpta, habet efficaciam sacramentalem; nam sacramenta novæ legis efficiunt quod significant. Ultimo hæc efficiuntia convenit his speciebus propter rem quam continent; sed æque continentur totus Christus sub speciebus vini, sicut sub speciebus

panis; ergo æque datur gratia per illas. Atque hoc modo facile intelligitur facta promissio, Joan. 6, sumptio Christi sub speciebus vini, sicut sub speciebus panis; nam verba illa: *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, non copulatim tantum, sed copulative, sunt intelligenda*, ita ut de singulis membris divisim, et distributive veritatem habeant, ut patet ex ratione, quam Christus subdit: *Caro enim mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus.* *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo.* Utrumque enim horum non solum collective, sed etiam divisive, et distributive verum est, sicut etiam illud, quod superius Christus dixerat: *Qui venit ad me, non esuriet, et qui credit in me, non sitiit unquam.* Igitur utriusque speciei per se et sigillatim facta est promissio. Nec refert, quod nunquam Christus dixerit similia verba separatim de calice, sicut de pane, tum quia satis poterat ex uno aliud intelligi; tum etiam quia id accidere tunc potuit, vel quoniam sermo de ea re fuit occasione miraculi de quinque panibus; vel quia de manna inciderat sermo, quod manducatum fuit, non potatum; tum denique quia fortasse Christus præsignificare voluit usum panis futurum esse frequenter, et communi populo Ecclesiæ aptiorem.

4. *Per sumptionem unius speciei æqualis confertur gratia ac per sumptionem alterius, cæteris paribus.* — Dico secundo, per sumptionem unius speciei æqualem conferri gratiam habitualem, ac per sumptionem alterius, cæteris paribus. Hæc conclusio, ut existimo, sequitur aperte ex præcedente, quia nulla est ratio, cur uni speciei tribuatur major effectus gratiæ quam alteri, quia promissio est eadem, et eisdem verbis; dignitas rei contentæ similiter eadem; significatio etiam æqualis est; nullo ergo fundamento dici potest, majorem gratiam conferri per unam speciem, quam per aliam. Unde Concil. Trident. æque de utraque definit, eum, qui unam tantum earum sumit, nulla gratia ad salutem necessaria privari, quod intellectum de necessitate simpliciter est certissimum, quia hæc necessitas in præsente solum esse potest necessitas præcepti; ostendemus autem inferius, præceptum communionis sufficienter impleri, stando in solo jure divino, sumpta quacumque specie sacramenti. Si autem intelligamus illa verba Concilii de necessitate morali, seu ad melius esse, profecto qua ratione hoc sa-

cramentum ab eodem Concilio dicitur antidotum præservans a mortalibus, et a Concil. Alex. auxilium opportunum, sine quo vix potest homo in gratia conservari, eadem ratione id ipsum dici potuit de specie vini per se sumpta; et quidem de specie panis probatur, quia alias Ecclesia non satis provideret fidelibus laicis, dando illis solam panis speciem. De specie autem vini sumitur argumentum a paritate rationis, et ex ratione, quam Concil. Trident. ut præcipuum fundamentum posuit, quando dixit, sub singulis speciebus contineri totum Christum omnium gratiarum fontem, ut intelligamus, sub quacumque specie hunc fontem sumamus, posse nos exhaustire omnem gratiam ad salutem, vel necessariam, vel perutilem ac sufficientem.

5. *Non confertur per unam speciem gratia sacramentalis distincta formaliter ab ea quæ per aliam datur.* — Dico ergo tertio, per unam harum specierum non conferri gratiam aliquam sacramentalem formaliter diversam ab ea, quæ per aliam datur. Hæc etiam sequitur ex præcedentibus; et eisdem fundamentis ostendi potest. Primo ex verbis Christi, quæ æqualem promissionem continent, sunt autem accurate notanda verba illa: *Qui venit ad me, non esuriet, et qui credit in me, non sitiit in æternum;* nam, ut August. notat, venire ad Christum, et credere in illum idem sunt; nam fide viva ad Christum accedimus; et tamen huic actui tribuitur, satiare famem, et extinguere sitim spiritualis, ut intelligamus (ait August., tract. 25 in Joan.) in spiritualibus non esse aliud, famem, quam sitim, neque aliis bonis, seu gratiis depelli; quod etiam notavit idem August. exponens verba Psal. 103: *Panis cor hominis confirmat;* et significat Cypr., serm. de Coena Domini; et colligitur ex illo Ecclesiastici 24: *Qui edunt me, adhuc esurient, et qui bibunt me, adhuc sitiunt,* et ex verbis Christi, Matth. 5: *Beati qui esuriant, et sitiunt justitiam;* nam si eadem est materia famis et sitis spiritualis, scilicet, sapientia vel justitia, idem etiam erunt potus et cibus spiritualis; idem ergo erit appetitus utriusque, sive nomine famis, sive nomine sitis metaphorice significetur. Cum igitur hæc due species panis et vini ad satiandam famem, et extinguendam sitim spiritualis referantur, ad eundem etiam sacramentalem effectum instituta sunt, quamvis sub diverso signo semper repræsententur.

6. In quo etiam adjungere possumus, quamvis hæc partes, quoad res sensibiles et mate-

rialia signa, diversæ sint, tamen, quoad rationem et modum significandi, formaliter etiam convenire, quia significant per modum unionis, vel unius rei coalescentis ex multis granis, vel nutrimenti, quod per unionem conjungitur et unitur sumenti; ergo convenient etiam formaliter in effectu. Præterea, eamdem rem sub se continent et applicant, Christum scilicet, omnium gratiarum fontem; ergo omnis gratia, quæ per unam datur, potest dari per aliam, quia virtus conferendi gratiam potissimum est in re contenta. Præterea si sacramentales gratiæ harum specierum essent distinctæ, aut esset propter habitudinem ad distincta munera (et hoc non, quia utraque ordinatur ad nutriendam charitatem, et consequenter ad accendendum fervorem ejus, et efficiendam unionem cum Christo); aut esset propter habitudinem ad diversa auxilia; et hoc etiam non, quia utraque species confert auxilia ejusdem rationis, æqualia, et ad eundem finem ordinata, et ideo quilibet earum, ut dicebam, sufficienter adjuvat hominem ad perseverandum in vita gratiæ; alioqui, si aliquod auxilium daretur per unam speciem, quod non per aliam, nunquam posset auxilium illud obtineri ex opere operato per alteram speciem quacumque devotione et frequentia receptam. Atque ita ex hac parte nunquam posset satis subvenire spirituali hominis necessitatí, qui omnibus his auxiliis indiget ad finem charitatis nutriendæ, et conservandæ. Addo denique, non posse facile cogitari, aut explicari, qualis sit hic effectus formaliter diversus, aut quodnam auxilium detur per unam speciem, quod non possit dari per aliam; nam si quis, verbi gratia, fingat, per sumptionem panis confirmari spiritualiter cor, per sumptionem autem vini lœticari, hoc nihil rem explicat, quia his verbis metaphoricis eadem res significatur, quia eadem charitas est, qua et confirmatur cor, et in Domino lœticatur: ergo.

7. *Objectio.* — *Solutio.* — Sed contra, quia hæc duæ species sunt partes heterogeneæ ejusdem sacramenti; sunt ergo diversarum rationum; ergo conferunt effectus diversarum rationum. Confirmatur primo, quia ita contingit in aliis sacramentis constantibus ex hujusmodi partibus integrantibus, ut sunt in sacramento Ordinis distincti Ordines, et in poenitentia, confessio, v. gr., et satisfactio. Confirmatur secundo, ex Ambros., 4 ad Corinths. 41, dicente, carnem Domini esse propter salutem corporis, sanguinem propter sa-

lutem animæ. Respondetur ad argumentum has species esse diversarum rationum, quoad res ad significandum impositas, non vero quoad significationem, vel rem significatam, ut declaratum est, et ideo non est necesse, ut habeant effectus diversarum rationum; sicut in baptismo, v. gr., ablutio et verba sunt diversarum rationum prædicto modo; et in poenitentia, confessio et contritio; tamen in ratione signi habent eamdem significationem; sicut etiam in actionibus moralibus, scriptura et verbum sunt diversa instrumenta significantia, non tamen formaliter diversa in significatione; et ideo, si de eis æque constet, æqualem vim habent; et ratio est, quia efficacia sacramenti correspondet significationi, magis, quam rei significanti materialiter consideratae; et ideo, si est eadem formalis significatio, non est cur effectus sit formaliter diversus. Ad primam confirmationem respondetur, non esse similia exempla, quæ afferuntur, nam diversi Ordines sacri ordinantur et ad diversos fines, et ad munera distincta, et ita etiam habent significations diversarum rationum; satisfactio vero directe solum significat remissionem poenæ temporalis, cum tamen confessio, vel absolutio, significet per se remissionem culpæ; an vero per satisfactionem sacramentalem aliqua specialis gratia conferatur, suo loco tractandum est. Ad secundam confirmationem respondet hic D. Thom., art. 4, ad 3, illud esse dictum ab Ambrosio per quamdam accommodationem; alioqui enim certum est corpus Domini sub specie panis maxime operari ad salutem animæ.

8. *Dubium, utrum communicanti sub utraque specie plus gratiæ conferatur, quam communicanti sub una.* — Ex dictis in priori parte hujus sectionis facile intelligitur ratio dubitandi circa posteriorem partem supra positam. Videtur enim ex dictis sequi, majorem gratiam dari per sumptionem duarum specierum, quam unius tantum, quia utriusque per se et sigillatim ratione sui promissa est gratia, ut in priori parte ex verbis Christi demonstratum est; ergo, sive una harum specierum separatim ab altera sumatur, sive conjuncta cum altera, semper confert propriam gratiam sibi promissam, quia neque una impedit alteram, neque e contrario, neque promissio alicui earum facta est sub ea conditione ut separatim, et non conjunctim cum altera sumatur; ergo per sumptiones singularium specierum, cæteris paribus, da-

bitur duplo major gratia, quam per sumptionem unius tantum. Secundo, quia effectus sacramenti correspondere ei debet secundum id, quod ex vi propria in se continet; nam hoc est in eo per se, reliqua per accidens; sed licet nunc totus Christus sit per concomitantiam sub singulis speciebus, tamen ex vi verborum sub una est caro, et non sanguis; in altera vero e contrario; ergo ex vi verborum plus continent duas species quam una; ergo plus etiam operantur. Unde, si in triduo utraque species simul sumeretur, plus efficeret quam una tantum, propter dictam rationem; ergo etiam nunc ita fit, quia promissio est eadem; neque augetur, aut minuitur effectus propter res per concomitantiam contentas, alioqui nunc per unam speciem plus gratiæ daretur, quam in triduo per duas, quia continet animam Christi, quam in triduo ambæ species non continerent. Tertio, utraque species simul sumpta perfectiorem significat effectum, quam alterutra tantum; ergo et confert. Patet consequentia, quia in sacramentis novæ legis efficacia adæquata est significationi, quia efficiunt quod significant. Antecedens vero probatur, quia sumptio utriusque speciei representat integrum convivium, et ita significat perfectam animæ refectionem, quam una species sola non significat. Item, per utramque speciem significatur expressius ac distinctius passio Christi, quam per alteram tantum. Quarto, quia si eadem gratia, quæ daretur sumpta una specie, datur sumptis ambabus, vel illa datur dum manducatur panis, vel dum bibitur calix, vel partim per unam speciem, partim per aliam; nihil autem horum potest, aut sine difficultate, aut satis probabiliter dici, ut patebit facile, applicando argumenta præcedentibus sectionibus tacta. Propter hæc fuit multorum Catholicorum opinio, plus gratiæ dari per duas species, quam per unam tantum. Quam viri graves referunt tenuisse plures ex Patribus, qui Concil. Trident. affuerunt, et ideo idem Concil., sess. 21, cap. 3, caute dixisse, fideles, eo quod communicent sub una tantum specie, nulla gratia ad salutem necessaria defraudari; et tribuitur hæc opinio Bonavent. et aliis auctoribus, qui revera hoc non sentiunt, et statim ostendam. Eam vero tenet Alex. Alens., 4 part., quæst. 32, memb. 1, art. 2, alias quæst. 41, art. ult., § 3; et ex modernis Casalius, lib. 2 de Cœna et calice Domini; et afferri solet in favorem hujus sententiae Clem. VI, qui, in quadam Bulla ad Re-

gem Galliæ anni 1341, ei concedit, ut communicet sub utraque specie ad gratiæ augmentum. Hæretici etiam, qui nullum effectum hujus sacramenti agnoscant, nisi excitacionem fidei, consequenter dicent, hunc effectum melius fieri per duas species, quam per unam. Sed hoc jam satis rejectum est. Sed et illi hæretici, qui damnant Ecclesiæ consuetudinem communicandi laicos sub una tantum specie, libenter hanc sententiam amplectuntur, ut exaggerent, male facere Ecclesiam, privando laicos illo gratiæ augmento. Sed non est, quod hac Catholicorum sententia suum tueantur errorem, quia etiam si hæc sententia vera esset, non male fecisset Ecclesia, nec privasset fideles aliquo fructu, quem ipsis non possent facili diligentia compensare; nam cum hæc major gratia solum distinguitur quasi materialiter et numerice, frequenter communicando sub una specie posset comparari; unde, cum alioqui illa gratia, ut danda per speciem vini, non sit simpliciter necessaria ad salutem, nulla eis fit injury, nullumque subeunt detrimentum. Sicut per duas communiones major gratia datur, quam per unam tantum; et nihilominus merito prohibuit Ecclesia bis eodem die communicare, propter reverentiam sacramenti. Hæc ergo opinio nullum errorem in fide continet, sed probabilis est, ut fatentur etiam multi ex auctoribus jam citatis.

9. *Secunda sententia tenenda negat, per se loquendo, dari majorem gratiam sumenti utramque speciem, quam sumenti unam tantum.* — Nihilominus dicendum est, non dari per se loquendo, ac cæteris paribus ex parte sumentis, majorem gratiam per sumptionem utriusque speciei, quam alterius tantum. Hæc est sententia D. Thom. infra, q. 80, art. 12, ad 3, ubi dicit, laicos communicantes in una tantum specie, non pati aliquid detrimentum, quia totus Christus sub quacumque specie continetur. Clarius, opusc. 58, cap. 29, dicit sanguinem Christi a laicis sumptum sub specie panis, esse eis tam utilem, tamque dulcem, sicut sacerdotibus sub specie vini. Idem tenet Bonav. in 4, dist. 11, 2 part., art. 4, quæst. 2, ubi dicit, sumpta una specie, sum totum sacramentum quoad efficientiam; eodem modo loquitur Richard. ibi, art. 4, q. 6. Expressius Gabr., lect. 94 in can. Latissime Cajet. infra, quæst. 84, art. 12; Soto, dist. 12, quæst. 4, art. 12; Ruard., art. 15; et Roffens., art. 16 contra Luther.; Petr. Soto, lect. 10 de Euchar., Castro, verbo Euchar.; hæresi ult.:

Cænicius, § 4 de Euchar.; Claud., Rep. 6 de Euchar., cap. 3; Bellarm, lib. 4 de Euchar., cap. 23; Alan., lib. 1 Euchar., cap. 39; et alii communiter, qui his temporibus contra Lutheranos scripserunt; et quidam ex eis existimant, rem jam esse indubitatem post Conc. Trid., sess. 21, et Constant., sess. 43. Sed ex his nulla major certitudo hujus opinio- nis colligitur, quam antea erat, quia solum approbant, et definiunt, sanctam esse consuetudinem Ecclesie, communicandi laicos sub una tantum specie, quæ veritas independens est a predictis opinionibus, tum propter rationem supra allatam; tum quia licet fideles privarentur aliquo fructu gratiae, id fieri posset propter reverentiam sacramenti, sicut de facto nunc privantur infantes. Et quamvis predicta Concilia in confirmationem sue doctrine inter alia afferant, quod totus Christus æque continetur sub una specie, ac sub utraque, non tamen dicunt æque etiam agere; imo Concil. Trident., quod de effectu gratiae locutum est, limitationem addit de gratia necessaria ad salutem, ut ab opinionibus abstine- ret, sicut supra notavi. Ruardus autem refert, Concil. Basiliense concessisse Bohemis communione sub utraque specie, dummodo hos articulos confiterentur. Primus est, communione sub utraque specie non esse præcep- tam. Secundus, communionem sub una specie non esse prohibitam. Tertius, non plus sumi sub duabus speciebus, quam sub una. Quartus, sub una specie sumi corpus et sanguinem Christi. Ex quibus tertius videtur intelligendus de effectu; nam quartus est de re contenta. Unde distingui non possent, nisi in tertio sermo esset de effectu. Aserit ergo in illo articulo Concilium, non plus gratiae accipi ex communione duarum specierum, quam unius. Sed neque hoc testimonium cogit, non solum quia hoc Concilium certam auctorita- tem non habet, et maxime in hac parte, quæ nec doctrinam fidei continet, neque in actis ejus Concilii nunc extat; sed etiam quia haec dicta expositio neque est necessaria, neque admodum consentanea citatis verbis; nam verbum sumendi in tertio et quarto articulo in eadem significatione interpretandum vide- tur, nimurum esse de sumptione sacramenti, prout necessario sumitur in quarto articulo, et haec est propria significatio illius vocis juxta communem usum; nec necesse est, illos arti- culos alter distinguere, quam quia unus est veluti conclusio alterius, et magis explicite proponit quod in alio implicite continetur;

nam etiam primus et secundus articulus in re ferre idem sunt, et solum praedicto modo dis- tinguntur.

10. Objectio. — **Solutio.** — Conclusio ergo posita non potest certa aliqua auctoritate probari, et ideo non est certa, sed solum probabilius, magisque rationabilis opinio; nam, cum haec res pendeat ex Christi intentione, seclusa auctoritate, qua de Christi voluntate certo constat, non potest sola ratione haec veritas convinci, quia nullum est principium fidei, ex quo possit necessario concludi. Quod vero hoc sit verisimilius, probari potest ex illo principio, totum Christum esse sub singulis speciebus, ex quo Concil. Trident. concludit, fideles communicantes in una specie nulla gratia necessaria ad salutem privari, quia Christus ibi contentus est fons gratiarum omnium; ergo eadem ratione possumus nos simpliciter concludere, nullum effectum gratiae dari per duas species, qui non detur per unam, quia etiam Christus est fons et præcipua causa totius gratiae, quæ per has species datur. Dices, sub duabus speciebus bis conti- neri Christum, in una autem semel tantum, et ideo per eas bis conferre gratiam, semel autem tantum per unam; et ideo, si per unam speciem datur unus gradus gratiae, per duas dari duos. Sed contra, nam etiam sub duabus hostiis bis continetur Christus; ergo, si suc- cessive sumantur eo modo quo una hostia et calix, dabit sub eis Christus duas gratiae por- tiones; hoc autem est falsum, ut supra vidi- mus, quia illa materialis divisio est per acci- dens, et moraliter est una communio; sed in praesenti etiam duas species sunt veluti duæ partes materiales, quarum sumptio est tan- tum una moralis communio Christi; ergo est de illis eadem ratio. Urgebis, multiplicationem hostiarum esse omnino per accidens, quia sunt partes ejusdem omnino rationis, quibus accedit, esse continuas vel discretas; duas vero species, cum sint diversarum rationum, per se postulare distinctionem, seu discretionem, et multiplicationem sumptionis, et ideo non esse eamdem rationem. Sed contra, nam tota haec diversitas est valde accidentaria, et impertinens ad multiplicandos effectus duarum specierum; quia imprimis ostensum jam est, duas species solum materialiter distinguere, non in re contenta absolute et simpliciter, neque in effectu significato, neque in virtute agendi, quæ æqualis est in quacumque parte, et in toto etiam ex utraque specie composito; ergo non est, unde multiplicentur effectus seu por-

tiones; nam sola multiplicatio materialium instrumentorum ad hoc non sufficit, ut patet in ablutione et verbis baptismi, vel in pluribus baptismis, si contingat eundem hominem a pluribus baptizari, quia propter sola instrumen- ta non crescit virtus agendi, et consequen- ter neque effectus. Secunda ratio aliter confici potest, quamvis fortasse in re in eamdem coincidat, quia unum sacramentum, quamvis ex multis partibus constet, si ad unum finem et formalem effectum ordinatur, unum etiam habet aequalitatem et quasi indivisibilem ef- fectum, ad quem totum suo modo concurrit, aut per se primo, aut per aliquid sui, modo scilicet accommodato sua naturae et applica- tioni; sed Eucharistia, ut constans ex duabus speciebus, est tantum unum integrum sacra- mentum, ordinatum ad eundem finem, et formalem effectum unionis cum Christo et fervoris charitatis; ergo habet unum tantum et indivisibilem effectum gratiae. Major quoad omnes partes probata est in superioribus; minor vero certissima etiam est, ut patet inductione in omnibus sacramentis, et ex dictis etiam in prima parte hujus sectionis, quia unum sacramentum hujusmodi unam habet significationem aequalitatem fini, et formaliter effectui, ad quem ordinatur; ergo absolute unum etiam habet effectum aequalitatem gratiae quasi materialem seu individualem.

11. Objectio. — **Solvitur.** — Dices, totum quidem sacramentum unum habere aequali- tum effectum, tamen non totum illum dari sumpta una tantum specie. Sed imprimis hoc excluditur ratione sæpe facta, quia virtus, perfectio, et significatio hujus sacramenti, talis est, ut æque sit tota in toto et in singulis partibus propter præsentiam totius Christi in illis. Deinde ad hanc evasionem excludendam dixi, hujusmodi effectum esse quodammodo indivisibilem, quia non datur per partes, sed simul totus, quam primum sacramentum est sufficienter applicatum; quando ergo sacerdos sumit duas species, non recipit duas partes gratiae, unam, dum sumit hostiam, aliam, dum sumit calicem, ut ex eis censem- tur consurgere aequalitas effectus sacramenti, sed simul recipit totum effectum; ergo idem totus effectus recipitur, ceteris paribus, quan- documque tale sacramentum recipitur, sive in una, sive in multis speciebus sumatur. Præsertim quia in hoc sacramento, juxta mo- dum ejus supra explicatum, effectus totius sacramenti datur in initio applicationis ejus; ergo idem totalis effectus tunc datur, sive

sumptio postea consummata sit in solo pane, sive in solo calice, sive in utroque, quia ut saepe dixi, effectus sacramenti, et quantitas ejus, non pendent ex futuro eventu. Atque haec sententia magis explicata et confirmata manebit ex argumentorum solutionibus.

12. Ad fundamenta primæ sententiae. — **Ad prium.** — Ad prium respondetur, eamdem omnino esse promissionem, quæ facta est huic sacramento toti, et singulis speciebus ejus; et ideo æque impleri in quocumque digno sumente Christum in hoc sacramento, sive sumat totum sacramentum quoad signum sensibile, sive alteram speciem tantum, quia sicut tota perfectio sacramenti est in toto, et in qualibet parte, ita promissio una est, quæ æque cadit in totum, et in quamlibet partem, quo sensu intelligenda sunt illa verba: *Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo.* Et ideo dicunt Sancti, tantam virtutem esse in singulis par- tibus hujus sacramenti, quantum in toto, ut supra citavi, disputat. 51, sect. 1 et 2; et optimum est testimonium Paschasi, lib. de Corp. Christi, cap. 14, ubi comparans hoc sacramentum cum manna, inquit: *Si ergo in figura unicum alimentum omnia præstabat, quanto magis ipsum Christi corpus sanguine plenum, unica specie sumptum, omnia perficiet?* Quando ergo duæ species simul sumun- tur, neutra privatur effectu sibi promisso, neque una impedit alteram, neque alicui diximus promissionem factam esse sub conditione alterius, sed una promissio utriusque facta intellegitur in toto, seu ratione totius, et haec adimpletur, et ideo neque augetur, nec multipli- caretur effectus.

13. Ad secundum. — Ad secundum respon- detur, nihil ad effectum referre, quod aliquid Christi ex vi verborum seu per concomitan- tiem sub speciebus contineatur, sed satis esse, quod totus Christus ibi contineatur; nam, licet respectu præcisæ significationis et veri- tatis verborum, reliqua, quæ comitantur, videantur ibi esse per accidens, non tamen respectu institutionis, aut intentionis insti- tuentis, qui per se intendit, ac voluit totus esse sub singulis speciebus, et ideo promissio gratiae, facta huic sacramento, æque cadit in omne id, quod totum Christum continet; unde eodem modo dixit Christus: *Qui manducat meam carnem, etc., et: Qui manducat me.* Quid vero dicendum esset in illo casu de tri- duo ibi proposito, Claud., Repet. 40, cap. 3, sentit, minorem gratiam tunc fuisse dandam

per unam speciem, quam per duas, imo et minorem tunc fuisse dandam per utramque speciem, quam nunc per unam, et fundatur in hoc, quod tunc redemptio non erat consummata. Sed hoc fundamentum parvi momenti est, quia revera redemptio consummata est in morte; tum etiam quia sufficiebat mors prævisa ad dandum æqualem effectum, sicut credendum est fuisse datum in baptismo, ante et post mortem Christi, et per Eucharistiam Apostolis in nocte cœnæ et postea; quia institutio una est et una promissio; nec est, cur multiplex fingatur pro diversis temporibus; eo vel maxime, quod pro illo tempore tridui nullus erat futurus usus Eucharistiae, et ideo non est verisimile, speciale effectum pro illo tempore Christum instituisse. Et hoc argumentum videtur concludere, nihil firmum aut certum dici posse de illo casu, quia eum nunquam esset in re ponendus, nihil pro illo Christus statuit; tamen, si conjectare licet, quid facturus fuisse Christus, si dandus aliquando esset ille casus, videtur verisimile, quod in argomento sumitur, minorem gratiam pisse dandam in una specie, quam in duabus, Copotest sumi argumentum a contrario ex n. 1. Trident.; nam, si affirmatio est causa armentationis, negatio erit causa negationis; si ergo causa, cur detur totus effectus in una specie, est, quia ibi continetur totus Christus, ubi non continetur totus, non daretur totus effectus. Neque hoc, etiamsi admittatur, obstat nostræ conclusioni, quia tunc oporteret id fieri ex nova aliqua institutione; nunc autem judicium ferendum est juxta praesentem institutionem. Quocirca, cum praesens institutio generalis sit, omniaque tempora comprehendat a nocte cœnæ, sive in aliquo futurus fuerit usus hujus sacramenti, sive non (hoc enim est per accidens), probabilius dicitur, etiam in triduo, dandum fuisse æqualem effectum per unam speciem. Primo quidem, quia ita est a principio simpliciter et sine exceptione institutum. Secundo, quia alias, ut supra argumentabar, etiam nunc daretur plus gratiae per unam speciem, quam tunc per duas, propter animam, quæ ibi continetur. Tertio, quia licet in triduo non esset corpus Christi sub singulis speciebus, quantum ad naturam humanam, seu partes ejus, esset tamen totus, quantum ad divinum suppositum; quo modo verum est, totum Christum jacuisse in sepulchro et descendisse ad inferos; tota autem dignitas, et efficacia hujus sacramenti est ex infinito supposito; caro enim

Christi non est efficax, nisi ut divina est, ut dixit Cyrrill., lib. 4 in Joan., cap. 44 et 47, et sanguinis ejus est infinitum pretium propter unionem ad Verbum, et ideo etiam propter dignitatem ejusdem suppositi non minueretur effectus. Neque contra hoc obstat ratio supra facta, vel quia potest ad prædictum sensum accommodari; vel certe, quia causa ibi sumpta non est adæquata, sed est clarior et certior, præsertim quoad nos.

14. Ad tertium responsio Cajetani rejicitur.

— *Vera proponitur.* — Ad tertium respondet Cajetan. concedendo, in utraque specie esse perfectiore significationem, et negando consequentiam de efficientia; quod dicit esse speciale in hoc sacramento, quia in eo visible signum non est gratiae instrumentum, sed solus Christus. Sed haec responso primo assumit falsum; nam supra ostendimus in principio hujus materiæ, species sensibiles hujus sacramenti esse instrumentum gratiae, non minus quam in ceteris, nec esse rationem ullam, cur hac perfectione priventur. Deinde non videtur id multum referre ad argumenti solutionem; nam, quicquid sit de effectione physica, negari non potest, quin species moraliter concurrent, applicando Christum verum cibum; ergo dabit Christus effectum significationi specierum accommodatum. Respondet ergo, posse nos loqui de significatione, aut ex parte rei significatæ, aut ex modo tantum significandi; prior modo non est perfectior significatio in duabus speciebus, quam in una, quia utraque significat animæ refectionem et unionem, quæ eadem est significata in singulis, et in ambabus speciebus simul; in modo vero significandi est perfectior et expressior modus in duabus speciebus, quam in una, et hoc sensu est verum antecedens ibi assumptum, nec aliud concludunt probationes ibi adductæ. Illo autem sic concessa, negatur consequentia, quia ad perfectionem effectus sacramentalis attendenda est perfectio significationis ex parte rei significatæ, non autem ex solo modo significandi, quia sacramenta efficiunt quod significant, non prout significant, nec modus significandi est conditio necessaria ad agendum, sed significatio ipsa, sicut baptismi effectus expressius significatur per trinam mersionem, quam per unam, ut tractat. Cypr., lib. 4, epist. 7, et expressius per formam, quam per materiam, ut D. Thom. supra docuit, et tamen non propterea datur perfectior effectus per unum quam per aliud. Adde, expressam illam signifi-

cationem, quæ in consecratione separata duplicitis speciei reperitur ad repræsentandam separationem animæ Christi a suo corpore, vel effusionem sanguinis in passione, magis pertinere ad rationem sacrificii, quam sacramenti, et ideo ad summum illa ratione concludi posse, effectum sacrificii ut sic, non dari per consecrationem unius speciei, sed utriusque, de qua re inferius disputatur sumus.

15. Ad quartum. — Quartum argumentum petit, cum sumitur utraque species, quando detur effectus; quidam enim aiunt, dari post sumptum calicem, quia tunc consummatur sumptio sacramenti. Ita Claud., Repet. 40, cap. 3. Alii, dari in sumptione hostiae seu primæ speciei, Soto, dist. 43, q. 4, art. 12; Palacius, q. 5, concl. 7; Ledesm. 2, part. 4, q. 34, art. 2. Alii putant esse problema, ut idem Ledesma 4, part. 4, q. 21, art. 12, dub. 3; et Bellarm., lib. 4 de Euchar., c. 23. Mihi vero secundus modus dicendi verus videtur, qui probandus et explicandus eodem modo est, quo supra id fecimus circa dupl. partiale sumptionem hostiae diversæ, aut dupl. haustum ejusdem calicis; nam non aliter judicandum est de dupli specie, quam de duabus partibus ejusdem speciei, ut rationes supra factæ probant. Unde, si sacerdos, cum sumit hostiam, est dispositus, statim accipit fructum gratiae, ut patet, quia jam digne accipit corpus Christi. Item, quia si acciperet illam speciem sine intentione sumendi aliam, ut in die Parasceves, statim acciperet totum effectum, non expectato calice; ergo idem erit, etiam si habeat intentionem sumendi aliam speciem, quia illa intentio, neque abstulit virtutem sacramento, neque posuit obicem in communicante, nec eum fecit deterioris conditionis, ut ei differatur effectus; unde etiam posset accidere, ut interdum eo privaretur, si contingeret, vel ipsum mori, vel calicem prorsus effundi ante sumptionem ejus; nam dicere, in his eventibus Deum specialiter prævenire ex præscientia futuri eventus, est præter legem sacramentorum, ut saepe dictum est; datur ergo effectus, statim in sumptione corporis; quod si dispositio subjecti nullo modo crescat, per sumptionem calicis nullus novus effectus dabatur. Nec præterea privatur sacramentum suo effectu, quia illud non est sacramentum per se distinctum a priori, sed ex utroque unum componitur, cui tribuitur effectus; operatur enim totum illud, per aliquid sui, cum primum potest. Neque etiam est inutilis illa sumptio calicis,

Utrum Eucharistia conferat aliquid effectum gratiae post sumptionem, quamdiu Christi presentia durat.

1. Quidam affirmant, quamdiu Christus est intra corpus sumentis, in illum continuo gratiam influere. — Qualiter ab aliis reprehendantur. — Hanc quæstionem propono propter celebrem opinionem, quæ tribui solet Cajet., quæst. 79, art. 4; eam tamen prius docuit Gabr., si attente legatur, lect. 83 in canon.; et Major in 4, dist. 9, quæst. 4, argum. 5; et Palud. in 4, dist. 17, quæst. 8, num. 30; et eam postea secutus est Ruard., art. 15. Hi enim auctores affirmant, quamdiu Christus præsens est intra corpus ejus, qui digne communicavit, gratiam continue in illum influere, accommodantes illud Joan. 6: *Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi.* Congruentiae pro hac sententia esse possunt (neque enim habet firmiora fundamenta). Prima, quia hoc sacramentum institutum est per modum cibi; unde concludit Concil. Florent., quos effectus operatur in corpore cibus materialis, secundum proportionem operari in anima hoc sacramentum; pari ergo modo concludere possumus, etiam in modo et diuturnitate operationis imitari hoc sacramentum materialem cibum; sed cibus materialis non tantum operatur, dum sumitur, sed, quamdiu durat in stomacho, nutrit et confortat; ergo idem censendum est de hoc sacramento. Secunda, nam cur dicemus tunc ibi esse Christum quasi otiosum, cum habeat vim sanctificandi, et passum satis proportionatum et applicatum? Dicunt aliqui, excitare tunc hominem ad devotionem. Sed contra, quia, si confert hunc